

NGUYỄN THỊ TOAN (TỔNG CHỦ BIÊN KIỂM CHỦ BIÊN) –
NGUYỄN THỊ HOÀNG ANH – NGUYỄN NGỌC DUNG

ĐẠO ĐỨC

4

SÁCH GIÁO VIÊN

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chủ đề 1 BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG

Bài 1 BIẾT ƠN NGƯỜI LAO ĐỘNG (4 tiết)

I YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- Sau bài học này, HS sẽ:
 - + Nêu được đóng góp của một số người lao động ở xung quanh.
 - + Biết vì sao phải biết ơn người lao động.
 - + Thể hiện được lòng biết ơn người lao động bằng lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi.
 - + Nhắc nhở bạn bè, người thân có thái độ, hành vi biết ơn những người lao động.
- HS có cơ hội hình thành và phát triển:
 - + Năng lực điều chỉnh hành vi, có thái độ, lời nói, việc làm thể hiện lòng biết ơn người lao động.
 - + Phẩm chất nhân ái, yêu mến, kính trọng, biết ơn người lao động.

II ĐỒ DÙNG DẠY HỌC

- SGK, SGV, Vở bài tập Đạo đức 4.
- Bộ tranh về Biết ơn người lao động theo Thông tư 37/2021-TT/BGDĐT.
- Bài hát “Lớn lên em sẽ làm gì?” (sáng tác: Trần Hữu Pháp), video “Bài hát về việc làm và nghề nghiệp”,...
- Máy chiếu, máy tính, bài giảng PowerPoint (nếu có).

III CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC CHỦ YẾU

1. Khởi động

Mục tiêu: Tạo tâm thế tích cực, hứng thú học tập cho HS và kết nối vào bài học mới.

Cách tiến hành:

- GV cho HS nghe/hát/xem video bài hát “Lớn lên em sẽ làm gì?” (sáng tác: Trần Hữu Pháp) và trả lời câu hỏi:
 - + Có những nghề gì được nhắc tới trong bài hát?

- GV mời một vài HS trả lời câu hỏi, các HS khác nhận xét, bổ sung.
- GV nhận xét, kết luận và dẫn dắt vào bài:
 - + Trong bài hát, có những nghề nghiệp: người công nhân xây dựng, người nông dân lái máy cày, người kĩ sư mỏ địa chất, người lái tàu. Các bạn nhỏ trong bài hát mơ ước làm những nghề đó vì người công nhân đi xây dựng những nhà máy mới, người nông dân lái máy cày để cày ruộng, trồng lúa, rau,... cung cấp cho xã hội, người lái tàu đưa người ra Bắc vào Nam, người kĩ sư đi tìm tài nguyên làm giàu cho đất nước.
 - + Nhờ có những người lao động, chúng ta mới có những sản phẩm cần thiết cho cuộc sống. Vì vậy, chúng ta cần biết ơn người lao động. Bài học “Biết ơn người lao động” sẽ giúp các em hiểu được vì sao chúng ta cần biết ơn người lao động qua việc tìm hiểu những đóng góp của họ trong cuộc sống. Từ đó, thể hiện lòng biết ơn người lao động bằng những lời nói, việc làm cụ thể.

2. Khám phá

Hoạt động 1 Tìm hiểu những đóng góp của người lao động

Mục tiêu: HS nêu được một số đóng góp của những người lao động ở xung quanh.

Cách tiến hành:

- GV yêu cầu HS đọc bài thơ “Tiếng chổi tre” của nhà thơ Tố Hữu và trả lời câu hỏi:
Việc làm của chị lao công giúp ích gì cho cuộc sống của chúng ta?
- HS đọc bài thơ và trả lời câu hỏi, các HS khác nhận xét, bổ sung.
- GV nhận xét, kết luận: Khi mọi người đã ngủ, chị lao công vẫn cần mẫn quét rác trên đường phố trong những đêm hè vắng lặng và những đêm đông giá rét. Việc làm của chị lao công góp phần giữ sạch, đẹp đường phố, để “Hoa Ngọc Hà/ Trên đường rực nở/ Hương bay xa/ Thơm ngát đường ta”. Bởi vậy, chúng ta cần biết ơn việc làm của chị lao công.
- GV tiếp tục dùng kĩ thuật Tia chớp để HS trả lời nhanh câu hỏi: *Hãy kể thêm một số công việc của người lao động khác mà em biết. Những công việc đó có đóng góp gì cho xã hội?*
 - HS trả lời câu hỏi, các HS khác nhận xét, bổ sung.
 - GV kẻ bảng, lần lượt điền vào bảng những câu trả lời đúng. Ví dụ:

STT	Nghề nghiệp	Đóng góp
1	Nông dân (lái máy gặt)	Góp phần tạo ra lúa, gạo cho xã hội.
2	Công nhân (may)	May quần áo cho mọi người.
3	Giáo viên	Dạy kiến thức, đạo đức, kĩ năng,... cho HS.
4	Nhân viên bán hàng	Giúp mọi người mua bán, trao đổi hàng hoá.

5	Bác sĩ	Khám, chữa bệnh cho mọi người.
6	Nhà khoa học	Nghiên cứu khoa học để ứng dụng vào cuộc sống.
7	...	...

– *Gợi ý:* GV có thể tổ chức cho HS tham gia trò chơi “Giải đố về nghề nghiệp”. GV chọn hai đội chơi, mỗi đội khoảng 3 – 5 HS. Lần lượt đội A nêu câu hỏi, đội B trả lời và ngược lại. Có thể sử dụng câu đố vui về nghề nghiệp hoặc mô tả hoạt động của một nghề nghiệp để đội bạn gọi tên nghề nghiệp đó.

Ví dụ:

1/ Nghề gì cần đến đục, cưa

Làm ra giường, tủ,... sớm, trưa ta cần?

2/ Nghề gì vận chuyển hành khách, hàng hoá từ nơi này đến nơi khác?...

Hoạt động 2 Khám phá vì sao phải biết ơn người lao động

Mục tiêu: HS biết được vì sao phải biết ơn người lao động.

Cách tiến hành:

- GV hướng dẫn HS quan sát hình ảnh trong SGK (hoặc GV chiếu lên bảng), yêu cầu HS thảo luận nhóm đôi để trả lời câu hỏi:
 - + *Những sản phẩm đó cần thiết cho cuộc sống của chúng ta như thế nào?*
 - + *Nêu nhận biết của em về công sức của người lao động khi làm ra các sản phẩm đó.*
 - + *Theo em, vì sao chúng ta phải biết ơn người lao động?*
- HS quan sát ảnh, thảo luận nhóm đôi và trả lời câu hỏi.
- Các HS khác lắng nghe, nhận xét, bổ sung (nếu có).
- GV nhận xét, kết luận:

Ảnh	Sản phẩm	Vai trò	Công sức người lao động
1	Gà, cá, gạo	Lương thực, thực phẩm nuôi sống con người	Công sức của người nông dân
2	Tủ lạnh Máy giặt Xe đạp, ô tô, xe máy	Bảo quản đồ ăn, làm lạnh Giặt quần áo Phương tiện đi lại	Công sức của người công nhân, kĩ sư,...
3	Quần áo Giày dép Mũ nón	Để mặc Để đi Để đội	Công sức của người công nhân, nhà thiết kế,...

4	Tranh ảnh	Đáp ứng nhu cầu tinh thần	Công sức của những người lao động nghệ thuật,...
---	-----------	---------------------------	--

Trong cuộc sống, chúng ta cần có những sản phẩm như lương thực, thực phẩm và những đồ dùng cần thiết khác do người lao động tạo ra. Chúng ta cần có những sản phẩm đáp ứng nhu cầu vật chất và tinh thần. Vì vậy chúng ta cần phải biết ơn người lao động.

Hoạt động 3 *Tìm hiểu những việc cần làm để thể hiện lòng biết ơn người lao động*

Mục tiêu: HS nêu được những việc cần làm phù hợp với lứa tuổi để thể hiện lòng biết ơn người lao động.

Cách tiến hành:

- GV hướng dẫn HS quan sát tranh trong SGK (hoặc chiếu tranh lên bảng), đọc tình huống để trả lời câu hỏi: *Hãy nêu những việc làm thể hiện lòng biết ơn người lao động qua những bức tranh đó.*
- HS làm việc nhóm đôi, quan sát tranh và trả lời câu hỏi. Các HS khác nhận xét, bổ sung.
- GV nhận xét, kết luận:

Trường hợp	Những việc em cần làm để thể hiện lòng biết ơn đối với người lao động
a	Kính trọng, chào hỏi người lao động.
b	Trân trọng những sản phẩm do người lao động làm ra.
c	Quan tâm, bày tỏ lòng yêu mến với người lao động bằng lời nói, việc làm phù hợp.
d	Thể hiện sự biết ơn người lao động qua hoạt động vẽ tranh về người lao động.
e	Giúp đỡ người lao động khi họ gặp khó khăn.
g	Mong muốn sẽ làm công việc như người lao động mà em biết ơn, kính trọng.

- GV nêu câu hỏi, áp dụng phương pháp đàm thoại và kĩ thuật Tia chớp, yêu cầu HS trả lời nhanh: *Theo em, còn việc làm nào khác để thể hiện lòng biết ơn với người lao động?*
- HS làm việc cá nhân, suy nghĩ, trả lời nhanh. Các HS khác lắng nghe, nhận xét, bổ sung.

- GV nhận xét, kết luận (chốt kiến thức phần khám phá): Người lao động đã tạo ra những sản phẩm cần thiết để phục vụ cho cuộc sống của con người. Bởi vậy, chúng ta cần kính trọng, biết ơn người lao động bằng thái độ, lời nói và việc làm phù hợp.

3. Luyện tập

Mục tiêu: Giúp HS củng cố kiến thức đã học về lòng biết ơn đối với người lao động.

Cách tiến hành:

Bài tập 1. Bày tỏ ý kiến

- GV hướng dẫn HS làm việc cá nhân, đọc bài tập, suy nghĩ, dùng thẻ học tập để bày tỏ ý kiến.
- GV mời một số HS phát biểu, các HS khác nhận xét, bổ sung.
- GV nhận xét, kết luận:
 - Đồng tình, vì nhờ có người lao động chúng ta mới có thể duy trì cuộc sống.
 - Không đồng tình, vì dù chúng ta đã trả tiền để mua hàng hoá của người lao động thì chúng ta vẫn cần biết ơn họ vì nếu không có họ thì chúng ta không thể mua hàng hoá được.
 - Không đồng tình, vì cần biết ơn những người lao động xung quanh ta và ở khắp nơi.
 - Không đồng tình, vì cần phải biết ơn mọi người lao động, kể cả người lao động chân tay, vì lao động chân chính nào cũng có đóng góp cho xã hội.
 - Đồng tình, trân trọng thành quả lao động chính là biết ơn người lao động.

Gợi ý: GV có thể cho một số HS lần lượt lên, sắm vai người có ý kiến đó và hỏi ý kiến của cả lớp đồng tình hay không đồng tình với ý kiến của mình và giải thích vì sao.

Bài tập 2. Nhận xét hành vi

- GV hướng dẫn HS đọc bài tập trong sách hoặc chiếu từng trường hợp lên bảng.
- HS thảo luận nhóm đôi, nhận xét từng trường hợp.
- Các HS khác lắng nghe, nhận xét, bổ sung.
- GV nhận xét, kết luận:
 - Không đồng tình vì Lê không thể hiện thái độ tôn trọng người lao động.
 - Đồng tình vì Châu đã thể hiện tình yêu, thái độ tôn trọng đối với công việc của bố mình.
 - Đồng tình vì Thanh đã có lời nói, việc làm thể hiện sự biết ơn đối với chú công nhân sửa điện cho nhà mình.
 - Đồng tình vì Chi đã không phân biệt đối xử mà yêu quý bác giúp việc như người nhà.
 - Không đồng tình vì Bảo không thể hiện thái độ tôn trọng, lịch sự đối với người giao hàng.

Bài tập 3. Xử lý tình huống

- GV chia nhóm, giao nhiệm vụ cho mỗi nhóm xử lý một tình huống.
- HS quan sát tranh, đọc tình huống, thảo luận nhóm để đưa ra cách xử lý tình huống. (Có thể xây dựng kịch bản và đóng vai xử lý tình huống.)
- Các HS khác quan sát, nhận xét, bày tỏ ý kiến.
- GV nhận xét, kết luận:

Tình huống 1: Phương nên thuyết phục Khánh qua nhật đồ giúp bác. Nếu Khánh không đồng ý thì Phương vẫn nên giúp bác.

Tình huống 2: Mai nên nói với bạn đó: Mỗi nghề nghiệp đều quan trọng và có vai trò khác nhau trong xã hội. Mai cần nói rõ tầm quan trọng của nghề nghiệp của bố mẹ mình cho bạn đó hiểu hơn.

Tình huống 3: Nhung nên xin phép bố mẹ chia sẻ bớt những rau, củ, quả đó cho mọi người xung quanh.

Bài tập 4. Đưa ra lời khuyên cho bạn

- GV chiếu/treo tranh của bài tập 4, hướng dẫn HS quan sát, đọc tình huống, thảo luận để đưa ra lời khuyên cho bạn.
- HS thảo luận để đưa ra phương án trả lời, các HS khác suy nghĩ, bổ sung nếu có ý kiến khác.
- GV nhận xét, kết luận:
 - + Tình huống 1: Khuyên Huy không nên làm như vậy vì đó là hành động không tôn trọng thành quả của người lao động; bác lao công đã vất vả lau sạch hành lang, lần sau Huy nên chờ sàn nhà khô rồi hãy bước vào hoặc chọn đi lối khác, không giẫm chân bẩn lên hành lang đã được lau sạch.
 - + Tình huống 2: Khuyên bạn không nên lấy quá nhiều đồ ăn vì nếu không ăn hết sẽ lãng phí công sức của người lao động.

4. Vận dụng

Mục tiêu: HS ứng dụng được những điều đã học vào thực tiễn qua những việc làm thể hiện lòng biết ơn đối với người lao động.

Cách tiến hành:

1. GV tổ chức cho HS chơi trò “Phóng viên nhí”, chia sẻ một số việc bản thân đã làm để thể hiện lòng biết ơn đối với người lao động.
 - GV chọn một HS xung phong làm phóng viên, lần lượt hỏi các bạn trong lớp: *Bạn đã làm gì để thể hiện lòng biết ơn đối với người lao động? Phóng viên có thể hỏi thêm: Có khi nào bạn chứng kiến những lời nói, việc làm chưa biết ơn người lao động? Bạn có suy nghĩ gì về điều đó?*

2. GV hướng dẫn HS làm việc nhóm để sưu tầm ca dao, tục ngữ, bài thơ, bài hát, tranh, ảnh, truyện, về người lao động, giờ học sau sẽ triển lãm và trình bày sản phẩm trước lớp. Các nhóm xem và nhận xét sản phẩm của nhau.

3. GV hướng dẫn HS làm việc nhóm: Cùng các bạn trong nhóm xây dựng và biểu diễn tiểu phẩm về chủ đề “Biết ơn người lao động”.

GV có thể gợi ý cho HS một số tình huống để xây dựng tiểu phẩm. Ví dụ: 1. Bác xe ôm chở bạn đi học, đến cổng trường bạn chạy thẳng vào sân trường, không chào bác; 2. Một bạn định viết vào sách giáo khoa, bạn khác nhắc nhở không nên làm thế; 3. Bác thợ sơn đang sơn tường, nhân lúc bác không để ý, một bạn đi qua, cầm que vẽ lên bức tường đó,...

Thông điệp: GV chiếu/viết thông điệp lên bảng. HS quan sát trên bảng hoặc nhìn vào SGK để đọc.

ĐỊNH HƯỚNG ĐÁNH GIÁ

Qua hỏi – đáp và quan sát thái độ, hành động của HS để đánh giá trên các mức:

1. *Hoàn thành tốt:* Nêu được đóng góp của một số người lao động ở xung quanh; Biết vì sao phải biết ơn người lao động; Thể hiện được lòng biết ơn người lao động bằng lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi; Nhắc nhở bạn bè, người thân có thái độ, hành vi biết ơn những người lao động.

2. *Hoàn thành:* Thực hiện được các yêu cầu cần đạt của bài nhưng chưa đầy đủ.

3. *Chưa hoàn thành:* Chưa thực hiện được các yêu cầu cần đạt của bài.